

หุ่นไล่กา : กลยุทธ์การรักษาพืชของชาวบ้าน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ จันทลักขณา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิตกระบือและโค

สถาบันสุวรรณวจากกสิกิจเพื่อการค้นคว้าและพัฒนาการผลิตปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ (สวพ.)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในการทำการเกษตร โดยเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองรักษาผลผลิตพืช ที่รู้จักกันทั่วไปในเกือบทุกประเทศทั่วโลก คงจะไม่เกินหุ่นไล่กา หรือ Scarecrow ในภาษาอังกฤษ คำว่า Scarecrow ประกอบด้วยคำสองคำ คือ คำว่า scare หมายถึงทำให้กลัว ส่วนคำว่า crow แปลว่า กา ตรงกับหุ่นไล่กา ในภาษาไทย คำว่าหุ่นไล่กา ให้ความเข้าใจและความรู้สึกที่ค่อนข้างชัดเจนว่าเป็น หุ่น สำหรับไล่กา คือ ทำให้กลัว อันที่จริงหุ่นไล่กา ทำหน้าที่ไล่นกโดยทั่วไป เช่น นกกระจาบ นกกระจิบ นกกระจอก และสารพัดนกที่มีในสภาพแวดล้อมนั้น ทำไมจึงเรียกว่าหุ่นไล่กาแทนที่จะเรียกว่าหุ่นไล่นกเป็นประเด็นที่น่าสืบสาวเหมือนกันอาจจะเป็นไปได้ว่าในสมัยโบราณนั้น กากยังมีมาก การที่กาเป็นนกตัวใหญ่ และมีสีดำ ทำให้คนมองเห็นและจดจำง่าย เวลาตกลงกินข้าวในนา ซึ่งมีนกหลายชนิด กาหรืออีกา คงเป็นนกที่ชาวบ้านมองเห็นได้ชัดเจนกว่า จึงคิดว่ากาเป็นศัตรูสำคัญที่จะต้องขับไล่ มิฉะนั้นผลผลิตข้าว (หรือพืชอื่นๆ) อาจเสียหายตอนแรกคนอาจทำหน้าที่ขับไล่นก หรือแม้แต่ดักนกด้วยเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งการจับนก ยิงนก เป็นอาหาร และโดยธรรมชาตินกหรือสัตว์ป่าทั้งหลายก็กลัวหรือตื่นคนอยู่แล้ว ยกเว้นเสือหรือสัตว์ร้ายที่เผชิญกับคนกับคนโดยไม่ทันรู้ตัว คนจึงทำหุ่นไล่กาเพื่อหุ่นแรงในการไล่นก

มนุษย์คงรู้จักทำหุ่นที่มีลักษณะเหมือนคน ไว้หลอกนกในแปลงพืช นานพอๆ กับที่คนรู้จักการกสิกรรมและการเพาะปลูก ในสมัยกรีกโบราณก็มีการบันทึกว่า ชาวบ้านทำหุ่นรูปเทพเจ้าพิราปัส (Pirapus) อันเป็นเทพเจ้าคุ้มครองเกษตรกรไว้ป้องกันนกในสวนเชอร์รี่ แดงโม และองุ่น ชาวอินเดียแดงในทวีปอเมริกาเหนือ ก็รู้จักการทำหุ่นไล่กาในไร่ข้าวโพดก่อนโคลัมบัสเดินทางเรือไปพบอเมริกาเสียอีก ชาวนาในประเทศต่างๆ อาทิ อินเดีย จีน ญี่ปุ่น ก็คงรู้จักทำหุ่นไล่กาไว้ป้องกันพืชผลมานานแล้ว คนไทยก็คงรู้จักการทำมาตั้งแต่การก่อตั้งประเทศไทย คือตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงยุคกรุงศรีอยุธยา เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันจึงสันนิษฐานได้ว่า คนไทยคงรู้จักทำหุ่นไล่กามาเป็นเวลา 700 ถึง 800 ปีแล้ว เป็นอย่างน้อย

การเกษตรแบบดั้งเดิมของคนไทยเป็นเกษตรแบบทำมาหากิน (Subsistence agriculture) หรือที่เรียกว่า การเกษตรแบบวิถีชีวิต ชาวบ้านทำนาเพื่อเก็บข้าวไว้กินในครัวเรือน ส่วนเกินถ้ามีก็จะขาย

ราคาข้าวจะถูกหรือแพง ชาวนาไทยจึงยังคงทำนา ส่วนชาวนาที่ทำในระบบเชิงพาณิชย์ หรือทำนาเพื่อขายข้าว ดังเช่น การทำนาในจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง ชัยนาท ปทุมธานี เป็นต้น จะเดือดร้อนมากถ้าราคาข้าวตกต่ำ ชาวนาส่วนใหญ่อยู่ในระบบทำมาหากิน แม้ว่าผลผลิตข้าวต่อไร่จะต่ำแต่ถ้าได้ผลผลิตจากที่นาทั้งหมดพอกินพอใช้ ชาวนาก็จะมีความพอเพียงในชีวิตตามสมควร ดังนั้นเทคโนโลยีชาวบ้านเรื่องหุ้่นไล่กาเพื่อใช้ในการอารักขาพืช ถึงแม้จะได้ผลไม่เต็มที่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ อาหารคนคงจะถูกแบ่งไปเป็นอาหารนกบ้าง ด้านกบวงส่วนไม่เกรงกลัวหุ้่นไล่กา อย่างไรก็ดี การที่ชาวบ้านยังคงใช้หุ้่นไล่กาในลักษณะต่างๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง ย่อมแสดงถึงความมีประสิทธิผลและความเหมาะสมของภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะต้นทุนต่ำและทำง่าย

เนื่องจากหุ้่นไล่กาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชาวบ้านในชนบท หุ้่นไล่กาจึงเป็นที่รู้จักของคนไทยส่วนใหญ่ บางครั้ง คำว่าหุ้่นไล่กาจึงเป็นคำเปรียบเปรยอุปมาอุปไมย สำหรับคนที่มิได้มีหรือใช้อำนาจอย่างจริงจัง เพียงแต่ทำท่าทางให้หนักแน่นเท่านั้น นานๆ ไปคนก็จะไม่เกรงกลัว คล้าย ๆ “เขียนเสือให้วัวกลัว” เคยมีการนำเรื่องราวเกี่ยวกับหุ้่นไล่กาไปทำเป็นภาพยนตร์โทรทัศน์ เรื่อง “หุ้่นไล่กา” มีตัวแสดงนำ หรือเจ้าหยอกกับเจ้าโหน ซึ่งเกิดจากหุ้่นไล่กาสองตัวที่แม่ควาใช้คาถาเสกให้เป็นคนได้สัมผัสกับสังคมมนุษย์ที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาและการหลอกลวงจนทนไม่ไหวจนต้องขอกลับไปเป็นหุ้่นไล่กาตามเดิม หุ้่นไล่กาจึงเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านในถิ่นชนบทไทยที่ควบคู่กับการกสิกรรมและการพัฒนาประเทศ บทความนี้วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี และแนวทางการวิจัยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการอารักขาพืช ตามแนวทางของภูมิปัญญาชาวบ้าน

หุ้่นไล่กา ชาวนา และนก

ทำไมนกจึงกลัวหุ้่นไล่กา ? คำตอบน่าจะเป็นเพราะหุ้่นไล่กามีหน้าตาคล้ายคน ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็แสดงว่านกกลัวคน คนจึงได้ทำหุ้่นรูปคนไว้หลอกกา แล้วทำไมนกจึงกลัวคน อาจเป็นเพราะคนเป็นอันตรายต่อนกในสายตาของนก เราอาจเคยเห็นว่า ตามสถานที่ท่องเที่ยวในบางประเทศมีนกชนิดต่างๆ มากมาย นกเหล่านั้นคุ้นเคยกับคนที่ไปเที่ยว นกไม่กลัวคนเพราะคนไม่เคยทำร้ายนกในละแวกนั้น คนให้อาหารเลี้ยงนกด้วยเข้าไป สถานการณ์เช่นนั้นแตกต่างจากสภาวะของนกกาในท้องนา นกกาคอยจะกินรวงข้าวสุกของชาวนา และชาวนาก็จำเป็นต้องพิทักษ์ปกป้อง อาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของตนเอง ด้วยการจับไล่ให้นกตกใจกลัว และไม่ลงกินข้าว แต่ไม่ต้องการทำลายนก นกก็อาจได้กินข้าวไปบ้าง แต่ความเสียหายเนื่องจากนกน่าจะอยู่ในระดับที่พอรับได้ ผลผลิตต่อไร่ที่ชาวนาในระบบเกษตรดั้งเดิมได้รับอาจไม่สูงมากเมื่อเทียบกับระดับสากล แต่อยู่ในระดับพอเพียงเลี้ยงครอบครัว นาหนึ่งไร่อาจได้ข้าวพอกินสำหรับหนึ่งคนตลอดปี เทคโนโลยีหุ้่นไล่กาจึงเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมของชาวบ้าน

นกก้าวคนอย่างเดียวหรือ ? ก็ไม่แน่เสมอไป เพราะในบางประเทศใช้วิธีป้องกันนกด้วยวิธีอื่นๆ ก็มี เช่น ใช้เทปสะท้อนแสงซึ่งไว้อุณหภูมิ แปรลงนา ใช้เครื่องทำเสียงเหยี่ยวหลอกนก ใช้ว่าวผูกติดกับเสาให้ลมพัดแกว่งไปมา ทำให้เห็นนกกลัว หรืออาจใช้เครื่องทำเสียงดัง เช่น เสียงปืน เสียงปะทัด เสียงตะโกน ไล่คน เป็นต้น อุปกรณ์เหล่านี้ใช้ป้องกันตึกแดน หนู มด ฯลฯ ไม่ได้ผลเท่าใดนัก แต่ใช้ได้ผลกับนกอาจเป็นเพราะนกมีระบบสมองพัฒนามากกว่า จึงสามารถกำหนดรูปแบบของอันตรายต่างๆ ได้ดีกว่าทำให้คนหาทางซ่อนกลเองได้

ความคิดของคนและนก

คนที่เคยเลี้ยงนกเขา นกขุนทอง คงจะยืนยันได้ว่าคุณกับนกนั้นสื่อสารกันได้ คุณสามารถฝึกนกแก้ว นกขุนทอง พูดภาษาคนได้ จึงมีหลักฐานบ่งชี้ว่าคุณ นกมีสมอง ส่วนที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ความรัก ความกลัว ความทรงจำ และการเรียนรู้

นักวิชาการแบ่งสมองมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. สมองขั้นต้นหรือสมองเบสิก บางคนเรียกว่า สมองดึกดำบรรพ์ เพราะเป็นสมองของสัตว์ที่เกิดขึ้นเมื่อราว 300 ล้านปีที่ผ่านมามี อาทิจี ปลาและสัตว์เลื้อยคลาน สมองส่วนนี้ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดของชีวิต เช่น การหายใจ การเต้นของหัวใจ การย่อยอาหาร เป็นต้น

2. สมองระดับกลาง เป็นส่วนที่แสดงอารมณ์ เช่น ความรัก ความกลัว ความโกรธ ฯลฯ และยังมีส่วนก่อให้เกิดความทรงจำระยะสั้น และระยะยาว ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ และการอยู่รอด นกน่าจะมีส่วนนี้ ยกตัวอย่างเช่น นกกระจอก จะเห็นได้ว่า มีความฉลาดในการอยู่รอดเป็นอย่างสูง นกกระจอกอยู่ตามอาคารบ้านเรือน แสดงว่าไม่กลัวคน แต่นกกระจอกไม่เคยไว้วางใจคน ไม่สนิทชิดเชื้อกับคน และระแวงคนตลอดเวลา

3. สมองระดับสูงหรือระดับคอร์เทกซ์ ได้แก่สมอง Cortex ของคน ทำหน้าที่รับข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาได้ สามารถรับสัมผัสต่างๆ ได้ โดย หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ คนประเสริฐกว่าสัตว์ก็ด้วยการใช้สมองส่วนนี้ สมองส่วนนี้อาจเทียบได้กับ CPU (Central Processing Unit) หรือหน่วยประมวลผลกลางของคอมพิวเตอร์

นกอาจรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการกระทำของคน ชาวนาไล่คนด้วยการตะโกนไล่คน ใช้สิ่งของ เช่น กระสอบปุ๋ยเก่าๆ แก้วงไควไล่คน รวมไปถึงการทำร้ายนก เช่นยิงนกด้วยหนังสติ๊ก หรือปืน ในบางโอกาส นกจะรับรู้และจดจำข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ นกที่หากินเป็นฝูงก็จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นพ่อแม่ที่อายุมากกว่า และรู้จักหนีภัยเพื่อความอยู่รอด บ้างก็บินลงสู่พื้นเป็นผู้นำ นกมีพฤติกรรมหากินเป็นฝูงจะมีโอกาสอยู่รอดสูงกว่านกประเภทที่แยกกันอยู่

หุ่นไล่กา กับระบบนิเวศ

นักนิเวศวิทยา เชื่อว่าในระบบนิเวศต่างๆ อาทิ ระบบนิเวศเกษตร มีการไหลผ่านและเชื่อมต่อของข้อมูล และการรับรู้ เช่นเดียวกับระบบห่วงโซ่พลังงาน หรืออาหาร ระหว่างส่วนต่างๆ หรือองค์ประกอบของระบบ (Dr. Terry Rambo, Personal Communicating) ข้อมูลของระบบนิเวศอาจแสดงเป็นตัวชี้วัดถึงสถานะในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ของระบบนิเวศหรือองค์ประกอบของระบบนั้น สัตว์สามารถรับรู้และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น

- ก่อนฝนตกหนัก มดมักอพยพโยกย้ายไปอยู่ที่สูง
- ดอกไม้เบ่งบาน มีสีฉูดฉาด เพื่อล่อให้แมลงช่วยในการผสมพันธุ์
- แมลงผลิตฟีโรโมน เพื่อดึงดูดตัวเมียมาผสมพันธุ์
- นกหรือสัตว์ป่าเพศผู้มีรูปร่างสีสันร่าเริงงดงามเพื่อดึงดูดเพศเมีย
- นกหรือไก่ป่าส่งเสียงขันเพื่อติดต่อกัน

ฯลฯ

ชาวนาเข้าใจในหลักการไหลเชื่อมโยงของข้อมูลข่าวสารในระบบนิเวศ จึงคิดตัดแปลงความรู้มาใช้ในการจัดการระบบนิเวศเกษตร โดยยึดหลักเพื่อให้ได้ผลรับสูงสุด ด้วยการให้ทรัพยากรน้อยสุด (ที่ดิน แรงงาน เงินทุน พลังงาน ฯลฯ) ชาวนาจึงประดิษฐ์คิดค้นหุ่นไล่กาเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์ข้าวในนาที่เกือบถึงเวลาเก็บเกี่ยว หุ่นไล่กาที่เหมือนขานาที่สุดก็จะได้ผลดีที่สุด หุ่นไล่กาไทยก็ทำให้มีลักษณะเหมือนขานาไทย บ้างก็สวมงอบ หรือหมวกขานา ขึ้นฝั่านาเหมือนขานาจริงๆ แต่ก็ยังมีนกบางตัวที่เรียนรู้และเคยชินกับหุ่นไล่กา บินไปเกาะหัวหุ่นไล่กาเฉยเลยก็มี ดังนั้นจึงมีข้อเสนอว่า ควรมีการใช้อุปกรณ์แบบต่างๆ ในการไล่นก เพราะนกก็สามารถรับรู้ข่าวสารได้ ถ้าใช้หุ่นไล่กาไปนานๆ ว่าที่หุ่นไล่กาที่เป็นเพียง “เขียนเสือให้วัวกลัว” แต่ไม่มีอำนาจทำอันตรายนกได้ ชาวนาจึงต้องเปลี่ยนเป็นสัญญาณอย่างอื่นที่จะทำให้มันตกใจกลัว เช่น การนำกระป๋องเปล่ามาผูกรวมกันเป็นพวง แล้วดึงพวงกระป๋องให้กระทบกันแล้วเกิดเสียงดัง ทำให้มันตกใจบินหนีไป หรือนานก็จุดปะทัด ไล่สก๊กลิ้งหนึ่งผสมกันไปด้วย นกก็จะบินไปหากินที่อื่น ในระบบนิเวศหนึ่ง นกมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งหากินคือ มีทางเลือกหลายๆ ทาง นกที่ออกหากินเป็นฝูงจะมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งอาหารที่ถ่ายทอดกันมา เมื่อมีสัญญาณอันตรายจากแหล่งหากินหนึ่ง ก็มีทางเลือกไปหากิน อีกที่หนึ่งได้ นกไม่อดตาย ชาวนาจึงไม่สูญเสียผลผลิตพืชเนื่องจากนกมากนัก คนกับนกก็อยู่ร่วมกันได้ในระบบนิเวศเดียวกัน โดยไม่ก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องทำลายกันจนสูญพันธุ์ ความจริงนกช่วยกินหนอนปราบแมลงศัตรูพืชผลให้แก่ขานาและเกษตรกรอื่นๆ ได้อีกด้วย ปัญหาเรื่องนกกินข้าวในนาของขานาจึงไม่ร้ายแรงเหมือนตึกแดนป่าทางกระบาดกินข้าวโพคของชาวไร่ “หุ่นไล่กา” ในความหมายของอุปกรณ์คุ้มครองรวงข้าวในนาจึงนับว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอันชาญฉลาด เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างความสมดุลย์

ระหว่างขานา ผลผลิตข้าว อาหารนค และประชากรประเภทต่างๆ โดยที่ขานาไม่ต้องฆ่านค ไม่ต้องทำปายฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หุ่นไล่กาจึงยังปรากฏอยู่คู่กับนา ในรูปแบบต่างๆ จนทุกวันนี้ เราสามารถพบเห็นโดยทั่วไปในประเทศไทย ไม่ว่าจะแถวจังหวัดสุพรรณบุรี สุรินทร์ เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช ฯลฯ ที่มีการทำนา ไม่ว่าจะในประเทศจีน อินเดีย ญี่ปุ่น เชมร ลาว เวียดนาม ฯลฯ แต่น่าเสียดายที่ภูมิปัญญาชาวบ้านแบบนี้มีการพัฒนาปรับปรุงน้อยมาก

กลยุทธหุ่นไล่กา

หลักการในทำนองหุ่นไล่กา อาจนำไปใช้เรื่องต่างๆ ได้ โดยอาจเรียกเป็นคำทั่วไปว่า กลยุทธหุ่นไล่กา ทั้งนี้อาจอาศัยการรับรู้ หรือประสบการณ์จากประสาททั้งหก ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และ ทางใจ ชาวบ้านเรียนรู้พฤติกรรมและจิตวิทยาของสัตว์ที่ทำลายพืช แล้วใช้กลยุทธหุ่นไล่กา คิดค้นวิธีการอารักขาพืชนั้น

เราอาจใช้หลักการของพุทธศาสตร์ อันเป็นหลักวิทยาศาสตร์เหมือนกันอธิบายหลักการหุ่นไล่กาได้ดังนี้

- 1) ขานาไล่่นก นกเห็นรูป ขานา
- 2) นกได้ความรู้แจ้งว่า ขานาไล่่นก เรียกว่า วิญญาณ (Consciousness)
- 3) นกเกิดความกลัวขานา ตรงกับ เวทนา (Feeling หรือ Sensation)
- 4) นกสำคัญหมายรู้หรือกำหนดจดจำเรื่อง ขานาไล่่นก เรียกว่า เกิดสัญญา (Perception)
- 5) จิตปรุงแต่งว่าชอบหรือไม่ชอบเมื่อเห็นขานา (หุ่นไล่กา) เรียกว่า สังขาร (Mental formation)

หลักการนี้น่าจะใช้อธิบายทฤษฎีหุ่นไล่กาได้

กลยุทธหุ่นไล่กานี้อาจจะปรับใช้ในรูปแบบต่างๆ กับสัตว์อื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น

ก. ระบบประสาทสัมผัส

- กรณีการใช้ลวดไฟฟ้ากั้นวัวในแปลงหญ้า โดยใช้ลวดเส้นเล็กจึงรอบแปลงหญ้า แล้วปล่อยกระแสไฟฟ้าผ่านเส้นลวด กระแสไฟฟ้าจะไม่ทำอันตรายวัว เพียงแต่ช็อตวัวให้สะดุ้งถั่วไปสัมผัสกับลวดไฟฟ้า ลวดกระแสไฟฟ้าใช้กำลังไฟฟ้าเพียง 1 วัตต์ ลวดก็เส้นเล็กนิดเดียว แต่กั้นวัวตัวใหญ่ๆ เป็นฝูงได้ เพราะวัวไม่กล้าเข้าใกล้เส้นลวด เนื่องจากจำประสบการณ์ไฟฟ้าช็อตได้

ข. ระบบประสาทตา (รูป)

มีตัวอย่างมากมาย อาทิ

- ชาวนาญี่ปุ่นจึงเทพสะทอนแสงเพื่อไล่นกในนาข้าว
- ชาวสวนใช้นกเค้าแมวที่สต๊าฟไว้ ไปวางไว้ในสวนพืชผลไม้ เพื่อไล่นกกินพืช
- ชาวนาจึงเชือกที่ห่อด้วยผ้าสีต่างๆ แผ่นพลาสติกสีเพื่อไล่นก
- ชาวนาฟิลิปปินส์ ปลุกมันเทศเป็นแถวรอบๆ แปลงข้าว โทด และนาข้าว ทำให้ลิงไม่กล้าข้ามแถบปลุกมันเทศเข้าไปกินข้าว โทด และเข้าถึงนาข้าว

ค. ระบบประสาทหู (เสียง)

ตัวอย่างเช่น

- ชาวนาใช้กระป๋องร้อยเป็นพวง แล้วดึงสายเชือกให้กระป๋องกระทบกันทำให้เกิดเสียงดังเพื่อไล่นก
- คนเสียงดังตะโกนไล่นก
- จุดปะทัดให้นกตกใจ
- ใช้เครื่องทำเสียงดังคล้ายเสียงปืนเพื่อไล่นก

ง. ระบบประสาทจมูก (กลิ่น)

ตัวอย่างเช่น

- ชาวเวียดนามใช้เครื่องในไก่เพื่อล่อมดมากัดตัวตะขาบที่ทำลายต้นส้ม (Dr. Terry Rambo)
- ใช้พืชที่มีกลิ่นฉุนรุนแรง เช่น กระเทียม หรือดาวเรือง ปลุกในแปลงพืชผักอื่นๆ เพื่อเป็นการไล่แมลงศัตรูพืช
- ใช้เหยื่อที่มีกลิ่นเหม็นเพื่อล่อสัตว์ประเภทกิ้งก่าแมลงให้เข้าติดกับดัก
- ในประเทศเคนย่ามีการใช้ยี่หวควายอาฟริกาเพื่อล่อแมลงวัน เทีทซี (Tsetse) ให้เข้ากรงดัก เพื่อลดปัญหาการติดโรค sleeping sickness เนื่องจากแมลงวัน เทีทซี เป็นพาหะโรคนี้

ภูมิปัญญาชาวบ้านกับงานวิจัย

นักวิชาการที่สนใจเทคโนโลยีชาวบ้านเกี่ยวกับ กลยุทธ์หุ่นไล่กา น่าจะได้รับความสนใจศึกษาและพัฒนาต่อยอดความรู้ชาวบ้านได้อีกมากมาย โดยอาศัยหลักการที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว ความรู้พื้นฐานของชาวบ้านไว้นั้นมีมากมาย ที่เราอาจจะต่อยอดให้เป็นความรู้ระดับสากลได้ เช่น

- ก. ความรู้เรื่องพืชสมุนไพรที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชประเภทต่างๆ รวมทั้งโรคพืช การเกษตรอินทรีย์ในอนาคต จำเป็นต้องอาศัยความรู้เรื่องพืชสมุนไพรเป็นอย่างมาก
- ข. การประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบต่างๆ ของกลยุทธ์หุ่นไล่กาแบบบูรณาการ คือมีประกอบทั้งรูป เสียง กลิ่น รส และอื่นๆ น่าจะช่วยไม่ให้เกิดความเคยชินได้
- ค. ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการปลูกพืชชนิดต่างๆ อย่างผสมผสานเพื่อป้องกันโรคและศัตรูพืช น่าจะได้รับการศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้ประจักษ์ชัดแจ้งอย่างเป็นระบบ